



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

w sprawie **R. A.**

skazanego z art. 178a § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 8 kwietnia 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 7 sierpnia 2024 r., sygn. akt III K 746/24,

**uchyła wyrok w zaskarżonej części, to jest w zakresie
zawartego w pkt. 4 rozstrzygnięcia w przedmiocie orzeczenia
przepadku pojazdu mechanicznego i przekazuje sprawę w tym
zakresie Sądowi Rejonowemu Poznań-Grunwald i Jeżyce w
Poznaniu do ponownego rozpoznania.**

Tomasz Artymiuk

Andrzej Stępka

Andrzej Tomczyk

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu wyrokiem nakazowym z dnia 7 sierpnia 2024 r., sygn. akt III K 746/24, uznał R. A. za winnego tego, że „w dniu 14 kwietnia 2024 r. w miejscowości T. ul. [...], o godzinie 22:00. kierował w ruchu lądowym samochodem marki M. o nr rej. [...], znajdując się w stanie nietrzeźwości potwierdzonym I badaniem urządzeniem Alkometr A2.0 nr [...] o godz. 23:00 z wynikiem 2,30 mg/l, II badaniem urządzeniem Alkometr A2.0 nr [...] o godz. 23:19 z wynikiem 2,20 mg/l w wydychanym powietrzu, tj. przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., za co na podstawie art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 37a § 1 k.k. wymierzył mu karę 200 stawek dziennych grzywny, ustalając jedną stawkę dzienną na kwotę 15 złotych (pkt 1 wyroku). Orzekł także środek karny (pkt 2 wyroku) i świadczenie kompensacyjne (pkt 3 wyroku). Na podstawie art. 178a § 5 k.k. w zw. z art. 44b § 1 k.k. Sąd Rejonowy orzekł również przepadek na rzecz Skarbu Państwa pojazdu mechanicznego marki M. o nr rej. [...] stanowiącego własność oskarżonego (pkt 4 wyroku), rozstrzygając jednocześnie w przedmiocie poniesienia kosztów postępowania (pkt 5 wyroku).

Wobec braku sprzeciwu uprawnionych stron, którym prawidłowo doręczono odpisy orzeczenia (oskarżonemu w formie doręczenia zastępczego - k. 72-73), przedmiotowy wyrok nakazowy uprawomocnił się w dniu 5 września 2024 r. (k. 74).

Od tego orzeczenia, kasację złożył Prokurator Generalny. Zaskarżył powyższy wyrok w zakresie, zawartego w pkt. 4 jego części dyspozytywnej, rozstrzygnięcia o orzeczeniu przepadku pojazdu mechanicznego, na niekorzyść oskarżonego R. A., formułując zarzut: „rażącego i mającego istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 44b § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 178a § 5 k.k. poprzez orzeczenie na rzecz Skarbu Państwa - w związku ze skazaniem R. A., za popełniony w dniu 14 kwietnia 2024 r. występki kwalifikowany z art. 178a § 1 k.k. - przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez oskarżonego w czasie zdarzenia, w sytuacji, gdy nie stanowił on własności wymienionego, w konsekwencji czego w miejsce przepadku pojazdu mechanicznego powinien zostać orzeczony przepadek jego równowartości”.

Przy tak sformułowanym zarzucie autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części, a mianowicie w zakresie zawartego w pkt. 4 rozstrzygnięcia w przedmiocie orzeczenia przepadku pojazdu mechanicznego i przekazanie sprawy w

tym zakresie Sądowi Rejonowemu Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesiony w kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa karnego materialnego jest oczywiście zasadny, co umożliwiło uwzględnienie tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia w całości na posiedzeniu bez udziału stron, na podstawie art. 535 § 5 k.p.k.

Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu wyrokiem nakazowym z dnia 7 sierpnia 2024 r., sygn. akt III K 746/24, przywołując w podstawie rozstrzygnięcia zawartego w pkt. 4 art. 178a § 5 k.k. w zw. z art. 44b § 1 k.k., orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa pojazdu mechanicznego marki M. o nr rej. [...] stanowiącego własność oskarżonego. To ostatnie ustalenie poczynione zostało zresztą tylko w pkt. 4 wyroku, gdyż nie wynika ono z opisu czynu, za który R. A. skazano.

Przepis art. 44b k.k. oraz korespondujący z nim art. 178a § 5 k.k., które normują problematykę przepadku pojazdu mechanicznego lub jego równowartości, zostały dodane do ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny na mocy art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022 poz. 2600 z dnia 13 grudnia 2022 r.) i obowiązują od 14 marca 2024 r.

Zgodnie z art. 178a § 5 k.k. sąd orzeka przepadek, o którym mowa w art. 44b k.k., w razie popełnienia przestępstwa określonego w § 1 lub 4, chyba że zawartość alkoholu w organizmie sprawcy przestępstwa określonego w § 1 była niższa niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo nie prowadziła do takiego stężenia. Sąd może odstąpić od orzeczenia przepadku, jeżeli zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.

Mając na uwadze, że R. A. w dniu 14 kwietnia 2024 r. dopuścił się czynu wyczerpującego ustawowe znamiona występkę z art. 178a § 1 k.k., gdzie stan jego nietrzeźwości w czasie prowadzenia pojazdu mechanicznego przewyższał określoną przez ustawodawcę granicę, Sąd *meriti* był - stosownie do dyspozycji art.

178a § 5 in *principio* k.k., przy jednoczesnym braku uznania, że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony szczególnymi okolicznościami - obowiązany do orzeczenia przypadku uregulowanego w dyspozycji art. 44b k.k.

Przepis art. 44b k.k., który precyzuje środek penalny, jakim niewątpliwie jest wypadek pojazdu mechanicznego lub jego równowartości, w § 1 stanowi, że w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka wypadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym. Zgodnie natomiast z § 2 tej normy, jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa pojazd nie stanowił wyłącznej własności sprawcy albo po popełnieniu przestępstwa sprawca zbył, darował lub ukrył podlegający przypadkowi pojazd, orzeka się wypadek równowartości pojazdu. Za równowartość pojazdu uznaje się wartość pojazdu określoną w polisie ubezpieczeniowej na rok, w którym popełniono przestępstwo, a w razie braku polisy - średnią wartość rynkową pojazdu odpowiadającego, przy uwzględnieniu marki, modelu, roku produkcji, typu nadwozia, rodzaju napędu i silnika, pojemności lub mocy silnika oraz przybliżonego przebiegu, pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę, ustaloną na podstawie dostępnych danych, bez powoływania w tym celu biegłego.

Przedstawione wcześniej uwagi prowadzą do wniosku, że w odniesieniu do pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym, jeżeli orzeczenie przypadku pojazdu jest niemożliwe ze względów prawnych (brak po stronie sprawcy wyłącznego prawa własności, względnie przeniesienie prawa własności po dacie czynu a przed datą wyrokowania w sprawie, poprzez jego zbycie lub darowanie) lub też jest niecelowe ze względów faktycznych (ukrycie pojazdu) - wówczas orzeka się wypadek równowartości pojazdu mechanicznego. Należy w tym miejscu nadmienić, że jeżeli ustawa tego nie przewiduje, nie można orzec przypadku przedmiotu niebędącego własnością sprawcy, co w sposób oczywisty wynika z ochrony prawa własności osób trzecich.

Przenosząc powyższe na grunt analizowanej sprawy, stwierdzić należy – dzieląc w tym względzie argumentację autora kasacji, że wadliwym było, zawarte w pkt. 4 części dyspozytywnej wyroku, rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, mocą którego orzeczono wypadek na rzecz Skarbu Państwa pojazdu mechanicznego marki M. o nr rej. [...] Słusznie skarżący wskazuje

na bezsporny fakt, że w czasie zdarzenia skazany kierował samochodem m-ki M. o nr rej. [...], jednakże z załączonych do akt sprawy dokumentów wynikało, iż pojazd ten nie stanowił własności, ani nawet współwłasności R. A. i w czasie popełnienia przypisanego mu czynu był on jedynie jego użytkownikiem. Wynika to m.in. z treści notatki urzędowej - informacji dotyczącej ustalenia statusu własnościowego oraz wartości pojazdu sprawcy zdarzenia drogowego – zgodnie z którą wskazany pojazd, stosownie do wpisu w Centralnej Ewidencji Pojazdów, stanowił własność spółki L. Sp. z o.o. i nie służył kierującemu do wykonywania przez niego czynności zawodowych lub służbowych na rzecz pracodawcy (k. 12-13). Z danych zgromadzonych na podstawie art. 213 § 1 k.p.k., a mianowicie karty sprawdzenia mienia podejrzanego wynikało też, że skazany R. A. nie jest właścicielem żadnego pojazdu mechanicznego (k. 15). Natomiast dokumenty sporządzone na okoliczność odbioru pojazdu - odholowanego na parking z miejsca zatrzymania nietrzeźwego kierującego wskazywały, że w imieniu spółki będącej właścicielem samochodu, tj. L. Sp. z o.o. działał wiceprezes zarządu – S. B., a R. A. nie pełnił w spółce L. Sp. z o.o. żadnej funkcji (k. 57-63).

Na marginesie poczynionych uwag należy nadmienić, że brak po stronie skazanego R. A. prawa własności pojazdu marki M. o nr rej. [...] został dodatkowo udokumentowany na etapie postępowania wykonawczego, w ramach którego potwierdzono, iż w świetle zapisów Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców właścicielem wskazanego pojazdu, od 13 lutego 2019 r., jest L. sp. z o.o. (k. 81; 107-109).

Wobec braku uzasadnienia orzeczenia zaskarżonego wyroku nie sposób ustalić czy kwestionowane postąpienie Sądu *meriti*, sprowadzające się do orzeczenia przepadku pojazdu mechanicznego, w odniesieniu do którego skazanemu nie przysługiwało prawo własności pojazdu, było wynikiem nieuwzględnienia w ramach wyrokowania okoliczności wynikających z opisanych powyżej dokumentów i poczynienia nieprawidłowych ustaleń faktycznych w odniesieniu do prawa własności pojazdu mechanicznego, czy też było wynikiem dokonania błędnej wykładni przepisów art. 44b § 1 i 2 k.k. Bez względu jednak na powody jakie legły u podstaw powyższego, poza sporem pozostaje, że postępując w

ten sposób Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu wydał orzeczenie wadliwe, obciążone rażącym naruszeniem prawa materialnego.

Ma też rację Prokurator Generalny, że podniesione powyżej uchybienie miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, ponieważ po pierwsze negatywnymi skutkami orzeczonego środka penalnego została obciążona osoba prawna, z oczywistych względów niebędąca sprawcą czynu zabronionego, zaś z drugiej strony, skazany z nieuprawnioną korzyścią nie poniósł wszystkich konsekwencji prawnych swojego zachowania, gdzie przy prawidłowym zastosowaniu prawa materialnego, należało orzec wobec R. A. przepadek równowartości pojazdu mechanicznego prowadzonego przez niego w czasie inkryminowanego zdarzenia.

Powyższe przemawia za trafnością określonego przez skarżącego kierunku nadzwyczajnego środka zaskarżenia – na niekorzyść.

Należy także nadmienić w tym miejscu, że uregulowana w art. 420 § 1 k.p.k. możliwość wydania postanowienia uzupełniającego, przedmiotem, którego może być także rozstrzygnięcie co do przepadku, została ograniczona jedynie do wyroków niezawierających takowego rozstrzygnięcia, a zatem niedopuszczalnym jest konwalidowanie w tym trybie wadliwych orzeczeń.

Procedując ponownie w sprawie, Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu będzie rozstrzygać jedynie w kwestii przepadku.

Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Tomasz Artymiuk

Andrzej Stępka

Andrzej Tomczyk